

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень як вид забезпечення позову в адміністративному судочинстві України» здобувача ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право Кузьмича Владислава Володимировича

1. Актуальність теми дисертації.

Високий рівень судової системи є гарантією панування законності, верховенства права та справедливості в державі. Судова влада в Україні, зокрема, реалізується через здійснення адміністративного судочинства, яке має на меті забезпечувати захист прав, свобод та інтересів фізичних та юридичних осіб від порушень зі сторони суб'єктів публічної адміністрації.

Нормативно-правовим актом, на основі якого здійснюється адміністративне судочинство, є Кодекс адміністративного судочинства України (далі – КАС України). У наведеному кодифікованому акті закріплений самостійний процесуальний інститут під назвою «Забезпечення позову», що складається із дев'яти взаємопов'язаних статей, розміщених у рамках однієї глави. За своєю сутністю забезпечення позову є процесуальною гарантією, яка реалізується через застосування судом одного із визначених адміністративним процесуальним законом (КАС України) заходів для запобігання або припинення порушення прав, свобод та інтересів особи та реального виконання рішення суду, ухваленого за результатом розгляду адміністративної справи.

Грунтовне вивчення судової практики свідчить про те, що в адміністративному судочинстві найчастіше застосовується такий захід забезпечення позову як зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень. Це пояснюється тим, що в законодавстві нашої держави, на відміну від законодавства деяких європейських країн (Латвійська Республіка, Федеративна Республіка Німеччина тощо), існує нормативний припис, зі змісту якого випливає, що подання до адміністративного суду позову про визнання протиправним та скасування індивідуального акта або про визнання протиправним та нечинним нормативно-правового акта, а також відкриття провадження за відповідним позовом не зупиняють дію оспорюваного акта. Тож, задля того, щоб не допустити або негайно припинити порушення прав, свобод та інтересів осіб, що виникло чи може виникнути у зв'язку із виконанням/дотриманням оспорюваного акта суб'єкта владних повноважень, адміністративні суди широко застосовують вищенаведений захід забезпечення позову.

Попри те, що інститут забезпечення позову вже був предметом наукових досліджень, питання, яке стосується такого самостійного виду забезпечення позову як зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень, не було вичерпно досліджено. Зокрема, системно не вивчено питання генезису інституту забезпечення позову в адміністративному судочинстві України, потребують більш повного аналізу питання щодо поняття та ознак забезпечення позову в адміністративному судочинстві, відсутній комплексний підхід до вивчення проблематики застосування такого заходу забезпечення позову як зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень (не здійснено ґрунтовної характеристики зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень як різновиду забезпечення позову; не з'ясовано суб'єктів ініціювання та розгляду питання про вжиття згаданого заходу забезпечення позову; не з'ясовано процесуальний порядок подання та розгляду заяви про вжиття згаданого заходу забезпечення позову; не виокремлено переліку процесуальних рішень, які може ухвалювати адміністративний суд за наслідком розгляду питання про вжиття згаданого заходу забезпечення позову; не з'ясовано особливості оскарження процесуальних рішень, які ухвалюються за результатом розгляду питання про вжиття згаданого заходу забезпечення позову; не з'ясовано специфіку виконання процесуального рішення про вжиття згаданого заходу забезпечення позову). Окреслені питання мають важливе як теоретичне, так і практичне значення, а тому потребують ґрунтовного вивчення крізь призму аналізу наукових праць, положень національного та зарубіжного адміністративного процесуального законодавства, а також релевантної практики найвищих судових інституцій.

Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою Радою Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 90/11 від 26 листопада 2020 року) та уточнено Вченою Радою Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 29/5 від 25 травня 2022 року).

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри.

Наукове дослідження проведено у рамках науково-дослідних робіт кафедри адміністративного та фінансового права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка «Адаптація адміністративного та фінансового законодавства України до права Європейського Союзу» (номер державної реєстрації 0119U002407; 2019-2021 роки) та «Удосконалення актів адміністративного та фінансового законодавства України» (номер державної реєстрації 0122U200313; 2022-2024 роки).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Дисертаційна робота є комплексною, завершеною науковою працею, яка виконана здобувачем самостійно. Викладені в дисертації висновки, рекомендації та положення наукової новизни отримані на підставі особистих наукових досліджень автора. Всі опубліковані наукові праці, виконані дисертантом без участі співавторів.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором вирішень, висновків, рекомендацій.

Результати дисертаційного дослідження є науково обґрунтованими та достовірними, оскільки одержані із застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. Відповідні результати багаторазово апробовано у вигляді доповідей на науково-практичних конференціях та науковому семінарі, а також перевірено під час рецензування публікацій у фахових виданнях.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру.

У дисертації:

уперше:

– аргументовано, що під зупиненням дії актів суб'єктів владних повноважень як видом забезпечення адміністративного позову потрібно розуміти тимчасове припинення юридичного впливу індивідуального акта або нормативно-правового акта органу державної влади (у тому числі без статусу юридичної особи), органу місцевого самоврядування, їх посадової чи службової особи, інших уповноважених суб'єктів на відповідне коло правовідносин. Обґрунтовано, що якщо адміністративний суд відмовить у задоволенні позову про визнання протиправним та скасування індивідуального акта або про визнання протиправним та нечинним нормативно-правового акта і таке судове рішення набере законної сили, то відповідний акт суб'єкта владних повноважень поновить свій правовий вплив і буде підлягати обов'язковому виконанню та/або дотриманню суб'єктами, на яких поширюється його дія;

– виявлено недоліки змістового характеру щодо регулювання питання забезпечення позову та запропоновано внесення комплексних змін до адміністративного процесуального закону, які покликані забезпечити належну процесуальну діяльність суду щодо зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень з власної ініціативи, а саме: 1) доповнити КАС України нормативним приписом, який буде зобов'язувати суд із власної ініціативи зупиняти дію оскаржуваного акта суб'єкта владних повноважень, у випадку

якщо він має очевидні ознаки протиправності та порушує права, свободи або інтереси особи, яка звернулася до суду; 2) доповнити КАС України приміткою, яка буде роз'яснювати, що рішення (індивідуальний акт або нормативно-правовий акт) суб'єкта владних повноважень має очевидні ознаки протиправності, якщо воно явно (поза розумним сумнівом) не відповідає хоча б одному із десяти визначених ч. 2 ст. 2 КАС України критеріїв його правомірності;

– обґрунтовано необхідність узгодити положення КАС України стосовно можливості зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень під час перегляду судових рішень в касаційному порядку шляхом виключення ч. 3 ст. 150 КАС України;

– аргументовано доцільність закріплення в межах ст. 154 КАС України нормативного припису, який буде встановлювати можливість оскарження ухвали суду про повернення заяви про забезпечення позову шляхом зупинення дії індивідуального акта або нормативного-правового акта заявнику без розгляду;

удосконалено:

– положення КАС України в частині суб'єктів ініціювання питання про забезпечення позову, зокрема шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень, зокрема, доведено необхідність усунення суперечності між частинами 1 та 2 ст. 150 КАС України в частині суб'єктів ініціювання питання про забезпечення позову через доповнення ч. 1 ст. 150 КАС України таким додатковим суб'єктом як «особа, яка може набути статусу позивача». Також з метою уніфікації термінології запропоновано закріпити в КАС України дефініцію поняття «особа, яка може набути статусу позивача» та розуміти під ним суб'єкта, який наділяється визначеними адміністративним процесуальним законом правами та обов'язками ще до моменту подання позовної заяви;

– положення КАС України, які встановлюють вимоги до форми та змісту заяви про забезпечення позову, зокрема шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень. Обґрунтовано доцільність закріплення нормативного припису, який буде встановлювати вимогу щодо необхідності підписання заяви про забезпечення позову із зазначенням дати її подання;

– положення КАС України, які регулюють порядок подання заяви про забезпечення позову, зокрема шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень. Запропоновано усунути прогалину в правовому регламентуванні питання щодо процесуальної діяльності суду на випадок, якщо заява про забезпечення позову подана з порушенням правил територіальної юрисдикції (підсудності), шляхом доповнення статті 153 КАС України нормативним приписом про те, що суд має невідкладно передати в електронній формі заяву

про забезпечення позову на розгляд іншого адміністративного суду, у випадку встановлення її належності до територіальної юрисдикції (підсудності) іншого суду;

– положення КАС України, які регламентують процесуальний порядок розгляду питання про забезпечення позову, зокрема шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень. Враховуючи мету процесуальної гарантії забезпечення позову (швидкий захист прав, свобод та інтересів осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень) запропоновано скоротити процесуальний строк для розгляду заяви про забезпечення позову судом, у провадженні якого перебуває справа, до одного дня від моменту її надходження;

– положення КАС України, які присвячені регламентуванню питань, пов'язаних із виконанням процесуального рішення про забезпечення позову, зокрема шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень. Обґрунтовано доцільність персоніфікації відповідальності посадової чи службової особи за невиконання ухвали суду про забезпечення адміністративного позову. Також на виконання вимог принципу правової визначеності запропоновано закріпити в ч. 3 ст. 156 КАС України види юридичної відповідальності, що можуть наставати за невиконання ухвали про забезпечення позову, а саме: кримінальна відповідальність, дисциплінарна відповідальність, цивільно-правова відповідальність.

набули подальшого розвитку:

– підходи щодо генезису інституту забезпечення позову в адміністративному судочинстві України. Обґрунтовано, що генезис наведеного процесуального інституту включає такі два взаємопов'язані між собою періоди: перший період (передумови виникнення та становлення інституту забезпечення позову) припав на 2002–2005 роки та охопив процедуру ухвалення кодифікованого нормативно-правового акта; другий період (розвиток інституту забезпечення позову) розпочався з 01.09.2005 року (після набрання чинності КАС України) та триває дотепер;

– положення щодо розуміння поняття «забезпечення позову в адміністративному судочинстві», під яким запропоновано розуміти вжиття судом із дотриманням процесуальної форми вичерпно встановлених КАС України невідкладних заходів тимчасового характеру, які відповідають критерію щодо співмірності із заявленими позовними вимогами, викладених у письмовій ухвалі, з метою запобігти або зупинити порушення прав, свобод та інтересів особи, а також гарантувати реальне виконання рішення суду;

– наукові рекомендації щодо необхідності закріплення в КАС України конкретного строку для розгляду процесуального документа про забезпечення позову в судовому засіданні з викликом заінтересованих осіб. Запропоновано

закріпити в ч. 3 ст. 154 КАС України чіткий (визначений) процесуальний строк для розгляду процесуального документа про забезпечення позову в судовому засіданні з викликом заінтересованих осіб, який не може перевищувати двох робочих днів від дня його надходження;

– обґрунтування щодо доцільності доповнити главу 10 розділу I КАС України нормативним приписом, який буде надавати адміністративному суду право постановляти ухвалу про залишення заяви про забезпечення позову без руху. Доведено, що зміни, які вносяться до правових норм, що входять до системи інституту забезпечення позову мають гармонійно узгоджуватися із іншими положеннями КАС України, особливо з тими, які мають загальний характер. Аргументовано, що коли між приписами КАС України виникають суперечності, то вони підлягають обов'язковому усуненню через внесення комплексних змін до адміністративного процесуального закону;

– позиції, що забезпечення позову шляхом зупинення дії індивідуального акта не може бути аналогом рішення суду та в повному обсязі відновлювати статус та повноваження особи. З метою недопущення ситуації, в якій зупинення судом дії індивідуального акта суб'єкта владних повноважень стане фактичним вирішенням адміністративної справи по суті і продовженням існування спірних правовідносин, запропоновано до переліку актів, на які не поширюється дія інституту забезпечення позову, віднести індивідуальний акт про звільнення громадянина з публічної служби;

– позиції щодо обов'язковості офіційного опублікування інформації про забезпечення позову шляхом зупинення дії нормативно-правового акта та наукові рекомендації по вдосконаленню правового регулювання у цій частині. Обґрунтовано, що відсутність нормативної вимоги щодо опублікування інформації про зупинення судом дії нормативно-правового акта суб'єкта владних повноважень є серйозною нормативною проблемою, яка породжує випадки порушення прав, свобод та інтересів невизначеного кола осіб. Для усунення вказаної проблеми запропоновано доповнити КАС України нормативним приписом, який буде покладати на суб'єкта владних повноважень обов'язок публікувати інформацію про зупинення на підставі ухвали суду дії прийнятого ним нормативно-правового акта у виданні, в якому його було офіційно оприлюднено.

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації.

1. Кузьмич В. В. Забезпечення адміністративного позову: особливості застосування принципу офіційного з'ясування всіх обставин у справі. *Вісник Львівського університету. Серія: Юридична.* 2021. № 72. С. 73–79.

2. Кузьмич В. В. Процесуальні аспекти виконання ухвали суду про забезпечення позову шляхом зупинення дії індивідуального акта. *Юридичний вісник*. 2021. № 6. С. 257–263.

3. Кузьмич В. В. Суб'єкти ініціювання питання щодо забезпечення позову шляхом зупинення дії індивідуального акта або нормативно-правового акта. *Адміністративне право і процес*. 2022. № 1 (36). С. 72–83.

4. Кузьмич В. В. Зупинення дії актів публічної адміністрації: процесуальний порядок розгляду в Україні та країнах Європейського Союзу. *Ампаро*. 2022. Спецвип., т. 2. С. 17–23.

5. Кузьмич В. В. Оскарження ухвал з питань щодо забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень. *Вісник Львівського університету. Серія: Юридична*. 2023. № 76. С. 143–150.

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо.

1. Кузьмич В. В. Проблеми застосування принципу офіційності при забезпеченні позову в адміністративному судочинстві України. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні* : матер. XXVII звіт. наук.-практ. конф. (м. Львів, 5–6 лют. 2021 р.). Львів, 2021. Ч. 2. С. 92–94.

2. Кузьмич В. В. Поняття забезпечення позову в адміністративному судочинстві. *Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи* : матер. XX Міжнар. студ.-аспір. наук. конф. (м. Львів, 22–23 квіт. 2021 р.). Львів, 2021. С. 131–134.

3. Кузьмич В. В. Дискреційні повноваження адміністративного суду під час вирішення питання про забезпечення позову. *Сучасні правові системи світу: тенденції та фактори розвитку* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 27–28 серп. 2021 р.). Запоріжжя, 2021. С. 62–65.

4. Кузьмич В. В. Становлення та розвиток інституту забезпечення позову в адміністративному судочинстві України. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні* : матер. XXVIII звіт. наук.-практ. конф. (м. Львів, 3–4 лют. 2022 р.). Львів, 2022. Ч. 2. С. 99–102.

5. Кузьмич В. В. Акти як предмет забезпечення позову в межах адміністративного судочинства: загальноправова характеристика. *Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи* : матер. XXI Міжнар. студ.-асп. наук. конф. (м. Львів, 22–23 квіт. 2022 р.). Львів, 2022. С. 141–143.

6. Кузьмич В. В. Проблеми зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень в касаційному провадженні. *Чорноморські наукові студії* : матер. VIII Всеукр. мультидисцип. конф. (м. Одеса, 24 черв. 2022 р.). Одеса, 2022. С. 56–59.

7. Кузьмич В. В. Судові рішення щодо забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні* : матер. ХХІХ звіт. наук.-практ. конф. (м. Львів, 2–3 лют. 2023 р.). Львів, 2023. Ч. 2. С. 87–89.

8. Кузьмич В. В. Суб'єкти оскарження ухвал з питань щодо зупинення дії індивідуального акта або нормативно-правового акта. *Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи* : матер. ХХІІ Міжнар. студ.-асп. наук. конф. (м. Львів, 28 квіт. 2023 р.). Львів, 2023. С. 117–119.

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати.

У дисертаційній роботі, на основі аналізу законодавства, судової практики та наукової літератури, здійснено комплексне теоретичне узагальнення і вирішення наукового завдання з адміністративного судочинства щодо такого самостійного заходу забезпечення позову як зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень. Сформульовані в дисертаційній роботі положення, висновки та рекомендації можуть бути використані при викладанні курсів («Адміністративне процесуальне право України», «Адміністративне право України»), спеціальних курсів («Перегляд судових рішень в адміністративному судочинстві», «Адміністративне та судове оскарження рішень податкових органів»), а також при підготовці навчально-методичних комплексів із відповідних навчальних дисциплін.

9. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі, де вони можуть бути застосовані.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані:

– у правотворчій діяльності – при підготовці законопроекту про внесення змін та доповнень до КАС України;

– у правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності застосування адміністративними судами такого заходу забезпечення позову як зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень. Також результати дисертаційного дослідження можуть бути використані у діяльності суб'єктів владних повноважень щодо виконання ухвали суду про забезпечення позову шляхом зупинення дії індивідуального акта або нормативно-правового акта.

– у науково-дослідній діяльності – для подальшого дослідження проблематики реалізації такого заходу забезпечення позову як зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень.

10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення.

Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України.

Дисертацію заслухано та обговорено на науковому семінарі кафедри адміністративного та фінансового права Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 6 від 18 січня 2024 року). У ході обговорення дисертації суттєвих зауважень, які стосуються суті роботи, не було висунуто.

Дисертаційна робота Кузьмича Владислава Володимировича «Зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень як вид забезпечення позову в адміністративному судочинстві України» є завершеним науковим дослідженням в межах поставлених завдань.

Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 5 (п'яти) наукових статтях у фахових виданнях України та у 8 (восьми) тезах доповідей на міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях.

На основі вищенаведеного можна зробити такі висновки щодо поданої дисертаційної роботи:

1. За актуальністю обраної теми, обсягом, достовірністю та рівнем апробації отриманих результатів, науковою новизною, обґрунтованістю висновків, практичною цінністю дисертаційна робота Кузьмича Владислава Володимировича «Зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень як вид забезпечення позову в адміністративному судочинстві України» відповідає Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 року № 40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31.05.2019 року № 759), та п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502).

2. Дисертація відповідає спеціальності 081 Право (галузь знань 08 Право).

3. Наукові праці Кузьмича Владислава Володимировича, опубліковані за результатами дисертаційної роботи, за кількістю та якістю відповідають пунктам 8-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого

постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502).

4. Дисертація «Зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень як вид забезпечення позову в адміністративному судочинстві України» Кузьмича Владислава Володимировича рекомендується для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

Головуючий на засіданні наукового семінару,
завідувач кафедри адміністративного та
фінансового права
Львівського національного
університету імені Івана Франка,
професор, доктор юридичних наук

Микола КОБИЛЕЦЬКИЙ

18 січня 2024 року

Підпис доктора юридичних наук, професора Миколи КОБИЛЕЦЬКОГО підтверджую.

Вчений секретар
Львівського національного
університету імені Івана Франка,
доцент

Ольга ГРАБОВЕЦЬКА